Bir güzel adam... Dayım Cevat Özkaya

Sare ŞANLI

21 Ekim 2026

https://www.indyturk.com/node/784116/t%C3%BCrki%CC%87yeden-sesler/bir-g%C3%BCzel-adam%E2%80%A6-day%C4%B1m-cevat-%C3%B6zkaya

Pınar Yayınları'nın kurucularından yazar ve yayıncı Cevat Özkaya, 72 yaşında hayatını kaybetti. Özkaya, yaklaşık yarım asırlık yayıncılık hayatı boyunca İslam düşüncesinden dünya fikir mirasına uzanan pek çok eseri okurlarla buluşturdu

Bu satırları dayımın hayatında müstesna bir yeri olan Saraybosna'daki evimde ondan arda kalan hatıraların ve fikrî mirasın ağırlığıyla yazıyorum. Az önce kuzenim Şule'den gelen bir mesajla sarsıldım. Dayımın vefatından sonra çantasındaki kitapların arasından çıkan ufak bir notun tek bir satırına takılıp kaldı gözlerim:

Sare'ye bir kitap yazdırmalı.

Boğazım düğümlendi. Bizim Çerkes kültüründe büyükler küçükleri yüzlerine karşı övmekten çekinir, ancak arkalarından her daim yüreklendirir ve dualarıyla kanatlandırırlar. Dayım da öyleydi. Hastalığı boyunca, onunla daha çok vakit geçirmek ve onu rahat ettirmek için yarışan kız kardeşlerinin evlerinde konakladı. Annemde kalırken her çarşamba yayımlanan yazılarımı okur ya da dinler ve *"Çok güzel yazmış, mutlaka çok beğendiğimi söyleyin"* diye tembihlermiş. Yüzüme karşı hiç *"Bir kitap yaz kızım"* diyemediğinden, o duygusunu bir kâğıt parçasına not edip kitaplarının arasına emanet etmiş. O not bana ulaştı canım dayım... Emanetin başım üstüne.

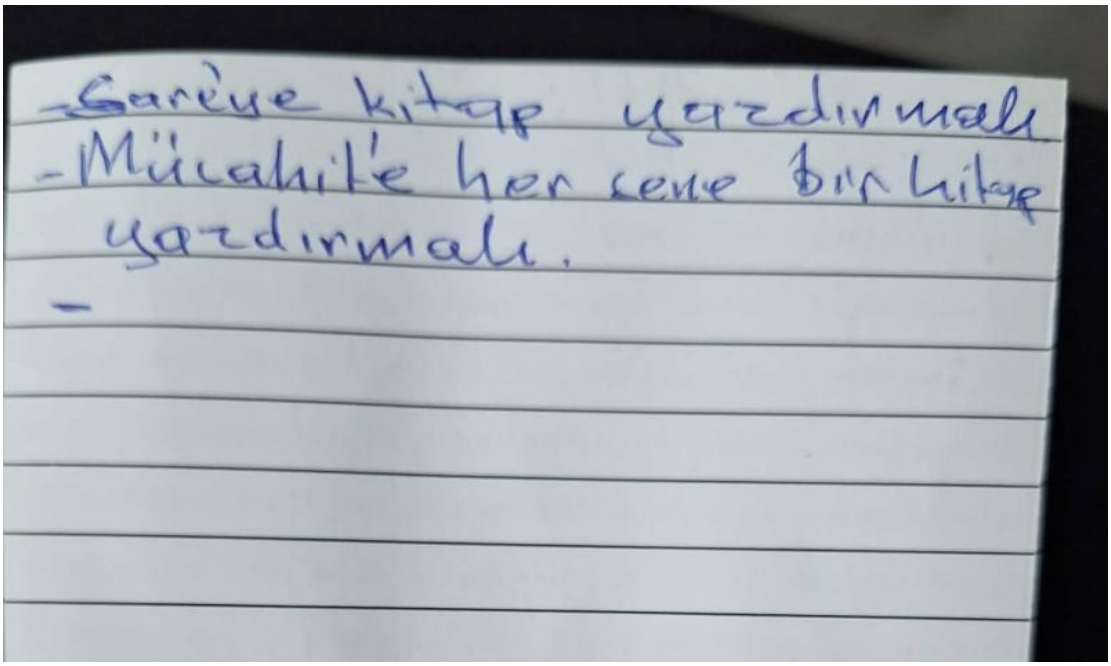
Gölgesinde büyüdüğüm çınar

Çocukluğum ve gençliğim dayımın komşuluğunda geçti. Kapıda belirdiği anı unutamam, elleri hep doluydu. Gofret çikolatalar, hediyeler... Ama sadece bir eşya getirmezdi; mutlaka anlamlı olanı seçer, arkasındaki hikâyeyi de o tatlı üslubuyla anlatırdı. Hafta sonları *"Dayım bizi bu sefer nereye götürecek, hangi tarihî mirası anlatacak?"* diye sabırsızlıkla heyecanlanırdık. Beni ve kardeşlerimi kendi evlatlarından hiçbir zaman ayırmadı, onlara ne aldıysa, neyi layık gördüyse bize de aynısını sundu.

Cevat Özkaya'nın notları arasında bulunan "Sare'ye bir kitap yazdırmalı" cümlesi, yeğeni Sare Şanlı'ya anlamlı bir hatıra olarak kaldı

Adı Cevat'tı; yani cömert, ikram sahibi. İsmine bu kadar yakışan bir insan az bulunur. Maddi imkânları hiçbir zaman geniş olmadı, ama anlayışı yüceydi:

Bu tür harcamalarla kimse fakir olmaz kızım, veren el olmak iyidir.

Yalnızca sofrayı ve hediyeyi değil, bilgisini, ilmini, kitaplarını da paylaştı. Beğendiği kitabı tavsiye eder, başkalarına da *"İyi kitapları ısrarla tavsiye edin, hakikati yayın"* derdi.

Sare Şanlı ve dayısı Cevat Özkaya / Fotoğraf: Aile arşivi

Kütüphanesi ardına kadar açıktı bana, her ziyaretimde elime bir iki kitap sıkıştırır, neden okumam gerektiğini izah ederdi. İlgi alanlarım şekillendikçe dayımla muhabbetimiz daha da derinleşti. Kendisi bir yabancı dil bilmediği için hep çok hayıflandığından, yabancı dillerimi geliştirmemi adeta bir ödev gibi tembihleyip durdu.

Son aylarında ne zaman görüşsek onu zihnen hep o heyecanlı ilk gençlik yıllarına götürmeye çalıştım. *Pınar Yayınları*'nı kurdukları döneme, o meşhur düşünürleri nasıl keşfettiklerine, hangi eserlerin Türkçeye kazandırılması gerektiğine nasıl karar verdiklerine dair sorular sorup durdum; o da gözlerindeki o eski kıvılcımla anlattı.

Mazlum coğrafyaların sessiz yükünü omuzlayan adam

Yabancı dil bilmemesine rağmen Türkiye sınırları dışındaki mütefekkirleri bu denli yakından takip etmesine, henüz çevrilmemiş eserlerin muhtevasına hâkim olmasına hep hayranlık duyardım. *Pınar Yayınları* imkânları bol, devasa bir yayınevi de değildi ama onun derdi imkânlardan çok daha büyüktü. Mesele; Türk okurunun daralan zihin haritasını genişletmek, onu Batı hegemonyasının ve küresel kavramların zihinsel işgalinden kurtarmaktı.

Edward Said'in *Oryantalizm*'inden Garaudy'ye, Chomsky'den Taha Abdurrahman'a uzanan bir yolculuk. Afrika hakkında neredeyse hiçbir şeyin bilinmediği bir dönemde, 1983'te Frantz Fanon'un Cezayir Bağımsızlık Mücadelesinin Anatomisi kitabı Türkçede yayımlandı; yıllar sonra Vincent Monteil'in Afrika'da İslam'ı geldi.

3 farklı Afrika ülkesinde yaşadığım yıllarda, dayımla kıta üzerine saatlerce konuştuk. En çok da Batı medyasının tek tipleştirici anlatılarıyla kirlenen zihinlerimizden, Afrika insanını da o koca kıtayı da bir türlü doğru tanıyamamamızdan dertlenirdi. Bugün bir araştırmacı olarak Afrika'yı yazarken kıtayı Batı'nın oryantalist kalıplarından çıkarıp kendi sarsılmaz gerçekliği ve özgün sesiyle anlatmaya çalışıyorsam, bu bakış açısında onun harcadığı emeğin payı büyüktür.

Zihni de kalbi de hiçbir zaman yaşadığı coğrafyanın sınırlarına hapsolmadı. Bosna'dan Gazze'ye, Suriye'den Güney Amerika'ya kadar nerede bir mazlum varsa, orası onun dert hanesiydi; her biri için gücü yettiğince maddi manevi çabaladı.

Elinde, masasında, çantasında, gittiği her yerde mutlaka bir kitap olurdu. Son günlerinde, yoğun bakım ünitesinde cihazlara bağlı bedenini kıpırdatamaz hâldeyken bile elleri refleks olarak kitaplarına uzanmaya çalıştı... *"Nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz"* derler ya; dayım fikrin, düşünmenin, okumanın ve öğrenmenin o mukaddes dokunuşunu son nefesine kadar hissetmek isteyerek teslim etti ruhunu.

Bilgisini, kitaplarını, sevgisini ve sahip olduğu her şeyi paylaşmayı en büyük cömertlik sayan bilge bir adamın yeğeniyim. O küçücük kâğıttaki *"Sare'ye bir kitap yazdırmalı"* notunun devasa ağırlığını ve sorumluluğunu şimdi omuzlarımda taşıyorum.

Ruhun şad, mekânın cennet, makamın âli olsun dayım.